

تأثیر نابرابری های اجتماعی و مدیریت در کیفیت فضای سبز (نمونه موردی: شهر فریدونکنار)

مصطفی جعفر پور^۱، سید کمال هاشمیان^۲، مرتضی صباغی^۳، سید جلیل ربیع نتاج^۴،

محمدیاسر خانزاده^۵

^۱ دانشجوی کاردانی، موسسه جامع علمی کاربردی، حسابداری مالی، واحد بابل، مازندران، ایران (نویسنده مسؤل)
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، مهندسی منابع طبیعی، غیر انتفاعی خزر، واحد محمد آباد، مازندران، ایران
^۳ دانشجوی کارشناسی، مدیریت بازرگانی، موسسه آموزش عالی علامه امینی، واحد بهنمیر، مازندران، ایران
^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد، مهندسی شیمی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران
^۵ دانشجوی کارشناسی ارشد، برنامه ریزی شهری، موسسه آموزش عالی مازیار، واحد رویان، مازندران، ایران

چکیده

فضای سبز شهری یکی از مهمترین کاربری های خدماتی و یکی از شاخص های توسعه یافتگی جوامع محسوب میشود و در توسعه پایدار شهری اهمیت بالایی دارد. برخورداری از این کاربری مهم شهری تحت تأثیر نابرابری های اجتماعی قرار میگیرد که در حال حاضر یکی از مشکلات اساسی برای شهرهای امروزی به حساب می آید. در این میان آنچه مهم است، کیفیت فضاهای سبز و تأسیسات و خدمات ارائه شده در آنها است. در این پژوهش رابطه بین سطح اجتماعی شهروندان و کیفیت فضای سبز در شهر فریدونکنار مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و گردآوری اطلاعات به صورت میدانی صورت گرفته است. جامعه آماری تحقیق رابخشی از ساکنان شهر فریدونکنار یعنی ۱۵۳۴۴ نفر تشکیل میدهند و حجم نمونه با استفاده از نرم افزار ۲۰۰ پرسشنامه محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی داده ها از آزمون های آماری Anoua-t-test در نرم افزار spss در جهت تبیین و مدل سازی تأثیر نابرابری های اجتماعی در کیفیت فضای سبز از مدل سازی معادلات ساختاری در نرم افزار Amos استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون T بیانگر کیفیت نامناسب فضای سبز در پارکهای شهر فریدونکنار است همچنین نتایج آزمون شاخص های کیفیت فضای سبز در مناطق مختلف شهر فریدونکنار به لحاظ آماری تفاوت میانگین وجود دارد. تحلیل یافته های منتج از مدل سازی معادلات ساختاری نیز بیانگر این مطلب است که بین وضعیت اجتماعی مناطق و کیفیت فضای سبز در شهر فریدونکنار رابطه معناداری وجود دارد، همچنین در بین متغیرهای مربوط به شاخص کیفیت فضای سبز عامل منظر، بیشترین بار عاملی را با ۰/۹۸۸ به خود اختصاص داده است.

واژه های کلیدی: نابرابری اجتماعی، پارکها و فضای سبز، مبلمان فضای سبز شهری، منظر فضای سبز شهری، شهر فریدونکنار، مدل سازی معادلات ساختاری.

۱- بیان مسئله

با وجود گسترش نابرابری های شهری و منطقه ای، مفهوم نابرابری کمتر مورد توجه نظریه پردازان اقتصاد منطقه ای، برنامه ریزی شهری و منطقه ای و جزء آن، قرار گرفته است. امروزه نابرابری های اقتصادی و اجتماعی پدیده های فراگیر در حال گسترش است. منظور از نابرابری اجتماعی، تفاوت در دسترسی به منابع مورد تقاضا در جامعه است که به طور سیستماتیک، از طریق فرایندهای اجتماعی به طور نابرابر در میان جمعیت توزیع شده اند. تعادل فضایی در توزیع مراکز خدماتی در شهر و دستیابی به آن، مقدمات توسعه پایدار شهری را فراهم می آورد و نابسامانی در توزیع منطقه ای و محلی باعث دوری مناطق و محلات از عدالت اجتماعی می شود (یغفوری و کاشفی دوست، ۱۳۹۴) با افزایش جمعیت توسعه و گسترش شهرنشینی انسان به تدریج از طبیعت دور شده و تراکم بیش از حد جمعیت و دخالت در محیط طبیعی و ایجاد محیط های انسان ساخت، نیازهای زیست محیطی، جسمی و روحی انسان را بیشتر بروز داده است. برای رفع این نیاز انسان شهرنشینی اقدام به ایجاد باغ و فضای سبز مصنوعی در داخل شهرها کرده است که خود بخشی از سیمای شهر را تشکیل می دهد (سجادیان و همکاران ۱۳۹۴) پارکهای شهری به عنوان جزئی اساسی، از بافت شهرها و نیز بخش مهمی از خدمات شهری مورد نیاز جامعه شهری، ضرورت یافته است و باید از نظر کمی و کیفی، متناسب با حجم فیزیکی شهر (ساختمان ها، خیابان ها و جاده ها) و نیازهای جامعه (از لحاظ روانی، گذران اوقات فراغت و بهداشتی)، با توجه به شرایط اکولوژیک شهر و روند گسترش آبی آن توسعه یابد، تا بتواند به عنوان فضاهای سبز فعال، بازدهی مورد نیاز را به صورت مستمر داشته باشد (آهنگری و همکاران، ۱۳۹۳). وجود نابرابری در توزیع خدمات و امکانات در محله های مختلف یک شهر پدیده های جدید در هیچ یک از شهرهای جهان نیست. این نابرابری و عدم تعادل در شهرها یک امری طبیعی است و از بین بردن آن اگر اغراق نباشد، غیرممکن است؛ ولی می توان آن را به حداقل ممکن رساند (موسوی، ۱۳۹۰). تحقیقات نشان داده است که هنوز دسترسی نابرابر به فضاهای سبز در کشورهای مختلف مانند ایالات متحده و چین وجود دارد، به طور کلی محلات ثروتمند از کیفیت و دسترسی بهتری برخوردار هستند. اندازه قابلیت دسترسی و کیفیت فضای سبز شهری ممکن است بر روی استفاده از آن تأثیر بگذارد (Nilsson, 2018). اما مهم این است که در نظر داشته باشیم که فقط وجود فضای سبز، استفاده از آن را تضمین نمی کند؛ دسترسی به فضای سبز نه تنها به نزدیکی جغرافیایی یا قابلیت دسترسی (یعنی وجود فضای سبز در فاصله معقول از خانه) بلکه به کیفیت فضای سبز (یعنی وجود و کیفیت امکانات و تسهیلات) نیز بستگی دارد (Zhang and et al., 2017) این دو بعد باید در هنگام اندازه گیری نابرابریهای اجتماعی- اقتصادی در فضای سبز در نظر گرفته شود. (Engelberg et al. 2016).

یکی از مهم ترین پیامدهای رشد شتابان شهرنشینی و توسعه فیزیکی شهرهای ایران در دهه های اخیر از هم پاشیدگی نظام توزیع خدمات شهری بوده که این امر زمینه ساز نابرابری اجتماعی شهروندان در برخورداری از خدمات شهری شده است. توجه به فضاهای سبز شهری در کشور ما نیز از دهه ۳۰ هجری شمسی با احداث (باغ ملی) در تهران و سپس تبدیل آن به (پارک شهر) آغاز شد و بدین ترتیب گسترش شهرها در دهه های اخیر نیاز به برنامه ریزی برای احداث این فضاها را ضرورت بخشید (محمدی و همکاران، ۱۳۸۶) در همین راستا، یکی از مسائل شهر فریدونکنار، توزیع ناهماهنگ فضای سبز در مناطق مختلف این شهر است. در برخی از مناطق این شهر، نیاز به فضاهای تفریحی و فضای سبز و رعایت نسبت سرانه پارکها توجهی نشده است؛ بهطوری که آسایش و امنیت روحی و روانی افراد ساکن در این شهر را برهم زده است. به همین سبب دانستن کمیت و کیفیت این فضاها در هر منطقه میتواند نقش مؤثری را در برنامه ریزی شهری ایفا کند (زیاری و همکاران، ۱۳۹۳). عملاً

کیفیت و عملکرد فضاهای سبز موجود در سطح شهرها از کیفیت و عملکرد مناسبی برخوردار نبوده و در بسیاری از موارد برحسب اجبار به این کاربری اختصاص یافته اند که می توان به فضاهای سبز لاین وسط و حاشیه بلوارها، فضاهای سبز میدانها، حاشیه خیابان ها و... اشاره کرد (غفاری گیلانده و همکاران، ۱۳۹۹) در شهر فریدونکنار نابرابری های اجتماعی به طور مشهودی مشاهده میشود به گونه ای که فاصله طبقات اجتماعی محلات مجزایی را شکل داده که این محلات در بافت های فرسوده و حاشیه شهر پراکنده شده اند. وجود نابرابری اجتماعی در این محلات و مناطق شهری باعث گردیده که مدیریت شهری نیز به طور تبعیض آمیزی به توزیع خدمات شهری در سطح شهر فریدونکنار بپردازد. یکی از خدمات شهری، فضای سبز شهری است که به نظر می رسد علاوه بر کمبود این کاربری، به طور نابرابرانه و ناعادلانه کیفیت فضای سبز نیز هماهنگ با نابرابری اجتماعی در محلات و مناطق مختلف شهر کاشان به چشم میخورد. این پژوهش به بررسی و ارزیابی تأثیر نابرابری های اجتماعی مناطق شهری در کیفیت فضاسبز در مناطق مختلف شهر کاشان با توجه بهاستحقاق و نیاز به کاربری فضای سبز، پرداخته است. مسئله اصلی پژوهش بررسی رابطه نابرابریهای اجتماعی و کیفیت فضای سبز شهری است. در اینراستا، فرضیات پژوهش عبارتند از:

بین وضعیت اجتماعی مناطق و کیفیت فضای سبز رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر میرسد کیفیت فضای سبز در پارک های شهر فریدونکنار نامناسب است.

بین مناطق شهر فریدونکنار به لحاظ کیفیت فضای سبز تفاوت معناداری وجود دارد.

۱-۲ پیشینه تحقیق

چانگ^۱ و لیاو^۲ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان ((بررسی مدل یکپارچه برای اندازه گیری عدالت فضایی)) با « امکانات عمومی شهری در زمینه پارکهای شهری استفاده از دو مدل یکپارچه دسترسی و تحرک که مبتنی بر مدل جاذبه است به اندازه گیری عدالت فضایی پارکهای شهری در یکی از شهرهای تایوان پرداخته اند. نتایج نشان می دهد که توسعه فضایی منطقه ای نابرابر اثرات سوئی در خدمات پارکهای شهری میگذارد. ون دیلن^۳ و همکارانش (۲۰۱۲)، در مقاله ای با عنوان ((فضای سبز در محله های شهری و سلامت ساکنان: با افزودن کیفیت بر کمیت)) استفاده از نرم Spss و Gis^۱ و بهره گیری از ابزار پرسشنامه به بررسی ۸۰ محله شهری در هلند پرداخته اند، نتایج پژوهش نشان می دهد که رابطه مثبتی میان فضاهای سبز محله با شاخص های سلامت در گروههای فردی- اجتماعی و اجتماعی - اقتصادی وجود دارد. انگلبرگ^۴ و همکاران (۲۰۱۶) در مقاله ای با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی و بهره گیری از نرم افزار Gis و رگرسیون مدل خطی تأثیر تفاوت های اجتماعی- اقتصادی و قومی- نژادی در کیفیت پارک ها، همچنین اختلاف در دسترسی و کیفیت امکانات و تجهیزات در پارکها را مورد مطالعه قراردادند. نتایج حاکی از آن است که ارتباط الگوهای قومی- نژادی محله و درآمد با کیفیت پارک ها بین مناطق مختلف متفاوت است. این یافته ها بر ضرورت کشف عوامل دیگر مانند: سیاستهای محلی، دخالت شهروندان در تصمیم گیری درباره پارک ها، بودجه و سرمایه گذاری پارکها، منابع بودجه و اولویت های پارک تأکید دارند که ممکن است کیفیت پارک ها را تغییر دهد. استسنس^۵ و همکاران (۲۰۱۷)، در تحقیقی با بهره گیری از نرم افزار Gis و ابزار پرسشنامه ارزیابی دسترسی و کیفیت فضای سبز شهری در بروکسل^۶ پرداخته اند. نتایج نشان داد در قسمت های مرکزی منطقه، کیفیت و دسترسی به فضای سبز در حد پایین و در قسمت های حاشیه ای، کیفیت و دسترسی در حد بالایی است. این باعث می شود که تقریباً دو سوم جمعیت دسترسی به فضاهای سبز با، کیفیت بالا داشته باشند. ژانگ^۷ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با روش توصیفی- تحلیلی و با استفاده از نرم افزار spss به بررسی رابطه بین کیفیت و تأثیرات مطلوب فضای سبز با قابلیت دسترسی و

استفاده از آن پرداخته اند. حجم نمونه ۲۲۳ نفر از ساکنان یکی از شهرهای هلند است. نتایج بیان گر آن است که ساکنان محله هایی که فضای سبز در دسترس و قابل استفاده بیشتری دارند، بیشتر با همسایگان خود برخورد می کنند و از همسایگان خود رضایت بیشتری دارند؛ همچنین ساکنان این محله ها وابستگی بیشتری به فضای سبز محله دارند و از سلامت روان بهتری نیز برخوردارند. هوفیمان^۸ و همکاران (۲۰۱۷)، با بهره گیری از ضریب کندال، ضریب همبستگی و به کارگیری نرم افزار GIS نابرابری های اجتماعی - اقتصادی در کیفیت فضای سبز و قابلیت دسترسی در شهر پورتو^۱ (پرتغال) را پژوهش کردند، نتایج این پژوهش نشان داد که فاصله دسترسی به فضای سبز با محرومیت محله ای افزایش میابد. علاوه بر این، در فضای سبز محله های محروم تر به طور قابل توجهی نگرانی های امنیتی، علائم آسیب و کمبود تجهیزات برای شرکت در فعالیتهای تفریحی بیشتر است و دارای امکانات رفاهی کمتر مانند: صندلی ها، سرویس های بهداشتی، کافینت ها و غیره است. پاپ^۲ و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی با بهره گیری از ابزار پرسشنامه و رگرسیون لجستیک چندمتغیره دسترسی و کیفیت فضای سبز در ارتباط با اختلال روانی در انگلیس را پژوهش نمودند؛ شواهد نشان می دهد که دسترسی به فضای سبز ممکن است باعث کاهش اختلال روانی شود و کیفیت فضای سبز در ارتقای سلامت روانی مهم است. این نتایج برای تأمین فضای سبز مورد نیاز که مستقیم بر سلامت جسم و روان اثر می گذارد مورد نیاز است. مک ایچان^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، در مقاله ای با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و بهره گیری از ابزار پرسش نامه، رابطه بین دسترسی، استفاده و رضایت از فضای سبز و سلامت روانی کودکان ۴ ساله متولد شهر برادفورد^۴ انگلیس را بررسی کردند؛ نتایج بیان گر آن است که رضایت از کیفیت فضای سبز در پیش بینی سلامت مهم تر از مقدار فضای سبز است؛ همچنین متخصصان بهداشت عمومی و برنامه ریزان شهری برای تقویت سلامت به ویژه در میان اقلیت های قومی باید بر کیفیت و کمیت فضاهای سبز شهری تمرکز کنند. محمدی و همکاران (۱۳۸۶)، در تحقیقی به ارزیابی کیفی نقش پارکها و فضاهای سبز شهری و بهینه سازی قابلیت های استفاده شهروندان از آن در شهرکرد پرداخته اند. روش انجام تحقیق به صورت اسنادی - تحلیلی و پیمایشی است. یافته های تحقیق نشان می دهد که پارکها و فضاهای سبز شهری از مهمترین عوامل مؤثر در شکل دهی به پایداری اجتماعی و همبستگی های شهری اند ولی عواملی مانند مشکلات زندگی شهری، ایمنی پارک و فضاهای سبز، امنیت و متناسب نبودن امکانات مورد نیاز برای گروههای مختلف سنی و جنسی در این مکان ها از جمله عوامل کاهش تمایل شهروندان برای استفاده از این عرصه ها می باشند. علوی و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهش خود با روش توصیفی - تحلیلی ی ک بررسی کمی از پراکنش پارکها، سرانه ها ی موجود، میزان تجهیزات و تأسیسات موجود در پارکها انجام داده اند. سپس با استفاده از پرسشنامه و توزیع و تکمیل آن بین شهروندان، میزان رضایتمندی ساکنان شهر نظرآباد از وضعیت کیفی پارک ها و همچنین می زان رضایتمندی آنها از امنیت، تأسیسات و تجهیزات پارکهای سطح شهر نظرآباد ارزیابی شد. نتایج نشان داد که وضعیت کمی و کیفی فضای سبز شهری در نظرآباد مطلوب نیست و شهروندان از ای ن وضع یتناراضی هستند. در زمینه فضای سبز شهر فریدونکنار تنها پژوهش منتشر شده، مقاله زیاری و همکاران (۱۳۹۳) است که به بررسی عوامل مؤثر در احساس آرامش در فضاهای سبز و تفریحی در شهر کاشان پرداخت هاند. نوع تحقیق، توصیفی - تحلیلی است و به دو صورت اسنادی و پیمایشی انجام شده است. نتایج نشان دهنده این است که بین میزان مراجعه به فضاهای سبز و تفریحی و میزان احساس آرا مش پاسخگویان رابطه وجود دارد؛ همچنین، عامل مکانهای راحت برای لذت بردن با مقدار ویژه ۳/۶۱ بیشترین تأثیر را در بین متغیرهای مورد بررسی دارد.

۲-۲ مبانی نظری

نابرابری اجتماعی: نابرابری، یکی از جنبه های عمومی و همیشگی جوامع انسانی است تمایزهای فردی؛ از قبیل توانایی های ذاتی، انگیزشی و تمایلات گوناگون افراد و تفاوت های اجتماعی؛ از جمله متفاوت بودن شیوه زندگی، حقوق، فرصت ها، پاداش ها و امتیازهایی که جامعه برای افراد قائل می شود و به صورتی نهادی در می آیند، موجب بروز نابرابری هستند (سرائی و ایرجی، ۱۳۹۴). مفهوم عدالت اجتماعی را نمیتوان بر جوامع سنتی ای اطلاق کرد که ساختارارگانیک دارند. عدالت اجتماعی گویای توزیع عادلانه امکانات و ثروت میان افرادی است که طبق تعریف نابرابری : دارای حقوق برابرند (داداشپور، ۱۳۹۸). اجتماعی یکی از مهمترین مسائل جوامع است و خیلی از مشکلات دیگر در این معضل ریشه دارد. فقر، بدبختی و فشارهای روانی از پیامدهای جزئی و فرعی آن و فساد، تبهکاری و خشونت از پیامدهای اصلی آن هستند (سجادیان و همکاران، ۱۳۹۴). نابرابری اجتماعی ناظر به وضعیتی است که در آن، منابع و خدمات ارزشمند اجتماعی به طور مساوی در دسترس اعضای جامعه قرار نگرفته باشد. این مفهوم در متون جامعه شناسی در چارچوب نظریه قشربندی مطرح شده و سوابق آن نیز بیشتر بر مفاهیم "طبقه" و "پایگاه اجتماعی" متمرکز گردیده است. معنای اولیه نابرابری به تمایز بین افراد اشاره دارد (یوسفی و ورشوئی، ۱۳۹۰). نابرابری و قشربندی اجتماعی در همه جوامع انسانی وجود دارد، اما شدت و ضعف آن در جوامع مختلف، به کم و کیف توسعه یافتگی جوامع وابسته است، به علاوه در هر جامعه ای، نابرابری در مراتب مختلفی بروز می یابد و معمولاً در مناطق شهری قشربندی و نابرابری اجتماعی بیش از مناطق روستایی دیده می شود. (Chen and Sun, 2006).

فضای سبز شهری: عمدتاً فضای سبز شهری به عنوان مجموعه ای از پارکها، درختان خیابانی، زمین های کشاورزی محدوده شهر، چمنهای مسکونی) و باغچه های منازل تعریف شده است فضاهای سبز در درجه اول فضاهای عمومی و خصوصی در مناطق شهری هستند که توسط پوشش گیاهی پوشیده شده، و به طور مستقیم (دارای عملکرد تفریحی) و یا غیرمستقیم (دارای تأثیر بر محیط شهری) در دسترس شهروندان هستند. فضای سبز که بخشی از سیمای شهر را تشکیل می دهد، به عنوان یکی از پدیده های واقعی، از نخستین مسائلی است که انسان همواره با آن در تماس بوده و خواهد بود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱). فضاهای سبز و باز شهری، بازماندگان طبیعت در شهر محسوب می شوند که در نتیجه توسعه بی رویه شهری، دچار تغییرات کمی و کیفی شده اند و این تحولات، اثرات اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی زیادی را به همراه داشته است.

اهمیت و نقش فضای سبز در توسعه پایدار شهری: نظریه توسعه پایدار شهری، حاصل بحث های هواداران محیط زیست، درباره مسائل زیست محیطی به خصوص محیط زیست شهری است (Baker, 2006) توسعه پایدار شهری، مبین ایجاد تعادل بین توسعه فیزیکی نواحی شهری، برابری در فرصت های شغلی، مسکن، خدمات اساسی، زیرساخت های اجتماعی، حمل و نقل و کیفیت محیط در نواحی شهری است (سیفالدینی و منصوریان، ۱۳۹۰). شهر یک سیستم پویاست و فضای سبز نقش بسزایی در کاهش تراکم شهری، ایجاد مسیرهای هواپی و ذخیره زمین برای گسترش آینده شهر دارد که بسیار ارزشمند است. (پاک فطرت و تقوایی، ۱۳۹۶). فضاهای سبز نقش مهمی را در جنبه های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی توسعه پایدار بازی می کنند. این فضاها میتواند یک ابزار جامع برای حفاظت درازمدت از پایداری زیست محیطی از طریق بهبود کیفیت زندگی و کیفیت هوا، افزایش ارزش اموال به دلیل

ویژگیهای زیبایی شناسی و کاهش هزینه های انرژی خنک کننده ساختمانها باشد (Haq, 2011). در نهایت باید اذعان داشت که شهرها به عنوان کانونهای متمرکز فعالیت و زندگی انسانها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره ای جز پذیرش ساختار و کارکردی متأثر از سیستم های طبیعی ندارند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۰). لذا لازمه رسیدن به شهر پایدار؛ ایجاد و توزیع مناسب فضای سبز در شهر است (احدزاد روشتی و همکاران، ۱۳۹۲).

کیفیت فضای سبز: کیفیت فضای سبز شالوده عملکرد اکوسیستم شهری است. پارکهای عمومی و باغهای خصوصی نقش قاطع حمایت کننده تنوع زیستی و تأمین کننده مهم خدمات اکوسیستم در مناطق شهری را دارند. گذشته از اهمیت کمک رسانی اکولوژیکی پلایش هوا و آب، تصفیه کننده باد و صدا یا تثبیت کننده آب وهوای معمولی، مناطق طبیعی کمکهایی اجتماعی و روانی را نیز در شهرها فراهم میکنند. (نهبی و حسندخت، ۱۳۹۳). مؤلفه های آثار توسعه شهری میتوانند نظام زیستی شهرها را به شیوه های گوناگون مختل کنند. فضاهای سبز مناسب در شهرها یکی از عوامل مؤثر در کاهش این اثرها هستند و به ویژه در ارتباط با گرد و غبار و آلودگی هوا، فضای سبز شبه جنگلی، ریه های تنفسی شهرها به شمار میروند. (ضرابی و همکاران، ۱۳۹۴) در واقع ایجاد فضای سبز مطلوب راه حلی برای بسیاری از مسایل حاد شهری است که علاوه بر ارتقای کیفیت منظر شهر در مقولات زیبایی شناسی و ادراک هویت مؤثر است که می تواند از تخریب اقتصاد و فیزیکی افت کیفیت زندگی، آلودگی، تراکم و کوچ طبقه متوسط از مرکز شهر پیشگیری کند و سرزندگی را به مناطق مرکزی شهر و پیرامون آن آورد و مردم را تشویق به حضور داوطلبانه نماید (آجیلیان ممتاز و همکاران، ۱۳۹۲). مردم پارکهایی را ترجیح میدهند که از ویژگیهای متعددی (تنوع ویژگیهای طبیعی و اجتماعی) ترکیب شده اند و به نوبه خود فعالیتهای بسیاری را ترغیب میکنند. علاوه بر این پارکها و فضاهای سبز شهری به عنوان فضاهای عمومی شهری، باید به گونه ای طراحی شوند که امکان استفاده گروههای مختلف و متنوع اجتماعی از آنها فراهم شود. (جنادله، ۱۳۹۵). تأثیر عوامل فردی بسیار متنوع است، به طوری که ویژگیهای شخصی از قبیل سن، جنس، شغل، تحصیلات و قومیت اثر بسیار زیادی در علایق و انگیزه های استفاده از فضای سبز شهری ایجاد می کنند (پژوهان فر، ۱۳۹۴: ۱۶۸). علایق و انگیزه ها همچنین این فضاها بخشی از ساختار شهری اند که ایجاد آن می بایست در راستای ضروریات زندگی شهری و در پاسخگویی به نیازهای شهروندان و با در نظر گرفتن امکانات و محدودیت های شهری و به دست آوردن الگوهای با ارزشی که دارای معانی و مفاهیم فرهنگی منتج از درون جامعه است؛ باشد (پورسراسکانرود، ۱۳۸۸).

۳-۲ روش تحقیق

روش تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی است. گردآوری اطلاعات به صورت مطالعات اسنادی و کتابخانه ای و همچنین با استفاده از مشاهدات میدانی، مصاحبه و توزیع پرسشنامه به صورت تصادفی، در مناطق مختلف شهر فریدونکنار نظری تحقیق و نظرسنجی از کارشناسان با ۵۳ گویه در قالب طیف لیکرت طراحی گردید. نماگرهای مورد بررسی عبارتند از: ۱۲ پرسش عمومی، ۴ پرسش مربوط به ارزیابی نابرابری اجتماعی، ۳۷ پرسش مربوط به ارزیابی کیفیت فضای سبز یافته های حاصل از پژوهش با استفاده از نرم افزارهای Spss و Amos مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه ساکنان شهر فریدونکنار یعنی تعداد ۱۵۳۴۴ نفر است. با در نظر داشتن موضوع تحقیق و نوع فرضیه ها، جهت برآورد حجم نمونه از نرم افزار سمپل پاور استفاده شده است. با توجه به آن که فرضیات از نوع آزمونهای میانگین است، از بالاترین توان آزمون بهره گیری شده است. طراحی ابزار پژوهش به صورت طیف پنج گزینه‌ای لیکرت و در نتیجه قرار گرفتن عدد ۳ به عنوان حد وسط آزمون، تدوین فرضیات را به شکل زیر معلوم میدارد: $H_0: u=3H_1: u<3$

جدول ۱: برآورد حجم نمونه بر حسب توان

320	280	240	200	160	120	80	40	N1=	StdDev	Constat	Mean1	Tails	Alpha
320	280	240	200	160	120	80	40	N2=	StdDev	Consta	Mean1	Tails	Alpha
0/89	0/84	0/77	0/68	0/57	0/43	0/28	0/13		1	3	3/2	1	0/01
0/95	0/92	0/88	0/82	0/43	0/61	0/45	0/26		1	3	3/2	1	0/03
0/97	0/95	0/92	0/88	0/80	0/70	0/55	0/34		1	3	3/2	1	0/05

نتایج حاصل از کاربرد نرم افزار سمپل پاور حاکی از آن است که با در نظر داشتن، آلفا 0/3 سطح اطمینان 0/98-توان 0/82 و آزمون یکطرفه حجم نمونه تحقیق ۲۰۰ نفر برآورد گردیده است. در جدول (۱) و نمودار (۱) نتایج به تفصیل ارائه شده است. برای سنجش پایایی ابزار پژوهش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. میزان آلفای محاسبه شده به مقدار 0/934 نمایانگر مطلوبیت پایایی پرسشنامه است. با توجه به جمعیت در هر یک از مناطق شهر فریدونکنار حجم نمونه به دست آمد و محلات فریدونکنار به ترتیب، ۲۴،۷۶،۴۳ و ۳۱ و ۲۶ پرسشنامه توزیع شد.

۴-۲ محدودۀ مورد مطالعه

شهر فریدونکنار با جمعیتی بالغ بر ۳۰۴۴۸۷ هزار نفر (مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵) و فاصله این شهر تا تهران ۲۰۰ کیلومتر می باشد. فریدونکنار، باقرار داشتن بر روی زنجیره بزرگراه های کشور و واقع بر سر راه اصلی ارتباطی شهرها و استانهای شرقی و کشور، با شهرستانها و استانهای غربی کشور و جنوبی با پایتخت دارای موقعیت ممتازی هست (زیاری و همکاران، ۱۳۹۳). تعداد محلات فریدونکنار برابر با ۱۴ محله با مساحت بالغ بر نزدیک به ۶ کیلومتر دسته بندی می شود (حیدری سورشجانی، ۱۳۹۶).

۴-۳ یافته های توصیفی

یافته های حاصل از پرسشنامه نشانگر آن است که ۳۷ درصد پاسخگویان زن و ۶۳ درصد مرد هستند و میانگین سنی پاسخگویان ۳۵ سال است. تحصیلات پاسخگویان ۱۵ درصد زیر دیپلم، ۲۲/۵ درصد دیپلم، ۰/۵ درصد فوق دیپلم، ۲۲/۵ درصد لیسانس و ۱۲/۵ درصد فوق لیسانس و بالاتر را در بر می گیرد. در این پژوهش ۶۶/۵ درصد از پاسخ دهندگان متأهل و ۳۳/۵ درصد را افراد مجرد تشکیل داده اند. از لحاظ اشتغال درصد خانه ۱۳ درصد دانشجو یا دانش آموز، ۳۴ درصد کارمند، ۳۷ درصد شغل آزاد، ۴/۵ درصد بازنشسته و ۰/۵ درصد بیکار هستند. از لحاظ مالکیت مسکن ۷۹/۵ درصد از نوع ملکی، ۲۰ درصد اجاره‌ای و ۰/۵ درصد مالکیت تصرفی داشته اند. ۷۱ درصد پاسخگویان در مسکن ویلایی و

۲۹ درصد در آپارتمان زندگی میکنند. مصالح ساختمانی ساکنان ۰/۵ درصد چوب و خشت، ۲/۵ درصد خشت و سنگ، ۴۷/۵ درصد آجر و آهن، ۲۴/۵ درصد اسکلت فلزی و ۲۵ درصد تیرچه بلوک است. از لحاظ کیفیت مسکن ۴/۵ درصد خیلی کم دوام ۵ درصد کم دوام، ۴۱ درصد متعادل، ۴۰ درصد مقاوم و ۹/۵ درصد خیلی مقاوم هستند. ۶ درصد پاسخگویان ثروتمند، ۶ درصد فقیر و ۸۷/۵ درصد از نظر طبقه درآمدی در حد متوسط قرار دارند. از نظر طبقه اجتماعی ۰/۵ درصد محروم، ۴ درصد تا حدودی محروم، ۵۶/۵ درصد متوسط، ۲۷/۵ درصد تا حدودی برخوردار و ۱۱/۵ درصد از پاسخگویان برخوردار هستند. طبق نتایج پژوهش ۵ درصد افراد به وسیله اتومبیل شخصی، ۱۳ درصد افراد با موتور سیکلت، ۱۲/۵ درصد به وسیله اتوبوس واحد، ۹/۵ درصد به وسیله تاکسی، ۵/۵ درصد به صورت پیاده و ۲ درصد با دوچرخه در سطح شهر جابه جا میشوند. یافته های استنباطی: در این بخش به تحلیل یافته ها و همچنین پاسخ به فرضیات پژوهش با استفاده از زمونهای آماری و مدل سازی معادلات ساختاری پرداخته شده است.

۴-۴ کیفیت فضای سبز در پارکهای شهر:

برای تجزیه و تحلیل دادههای حاصل از پرسشنامه پژوهش و برای سنجش مطلوبیت کیفیت فضای سبز در پارک های شهر فریدونکنار از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است. در این آزمون برای تشخیص مطلوبیت از یک عدد معین (در اینجا میانگین یا ۳) استفاده میشود و متغیرها و میانگینها با این حد معین مقایسه میشوند. در اینجا فرض بر این گرفته شده که میانگین کیفیت فضای سبز باید بیشتر از سه باشد تا به حد مطلوب برسد. از بین گویه های کیفیت فضای سبز تنها متغیر زیست محیطی میانگین بالاتر از ۳ دارد. سایر متغیرها (تجهیزات، ایمنی، تأسیسات، مبلمان، جذابیت، منظر، امنیت و کیفیت) میانگین کمتر از ۳ را در این آزمون کسب کرده اند. از آنجایی که میانگین محاسبه شده برای شاخص کیفیت ۱۲/۶۷ است و این مقدار کمتر از حد استاندارد است نتیجه میگیریم کیفیت فضای سبز در پارکهای شهر فریدونکنار در حد نامطلوب میباشد. درباره اطمینان از تفاوت (جدول) هرگاه حد پایین و حد بالا مثبت باشد، میانگین از مقدار مورد آزمون (در اینجا ۳) بیشتر است. هرگاه حد پایین و حد بالا منفی باشد، میانگین از مقدار مورد آزمون کمتر است. هرگاه حد پایین منفی و حد بالا مثبت باشد، میانگین با عدد مورد آزمون تفاوت معناداری ندارد. از آنجایی که مقادیر ضریب معناداری یا sig در همه متغیرهای شاخص کیفیت فضای سبز، کمتر از ۰/۰۵ می باشد، بنابراین فرضیه صفر رد میشود؛ به این معنا که میانگین تمام متغیرهای مورد مطالعه با حد مطلوب تفاوت معناداری دارد؛ بنابراین فرضیه تحقیق مبنی بر کیفیت نامناسب فضای سبز در پارکهای شهر فریدونکنار مورد تأیید است.

جدول ۲: نتایج آزمون تی تک نمونه ای

ارزش آزمون = ۳							گویه ها
ارزیابی	۰/۹۵ اطمینان با سطح اختلاف		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	T	
	بالاتر	پایین تر					
نامطلوب	2/53	2/34	2/44	0/000	199	49/18	تجهیزات
نامطلوب	3/25	2/97	3/11	0/000	۱۹۹	43/52	تجهیزات
نامطلوب	2/68	2/50	2/59	0/000	۱۹۹	55/96	ایمنی
نامطلوب	2/01	1/84	1/93	0/000	۱۹۹	42/36	تاسیسات
نامطلوب	2/75	2/57	2/66	0/000	۱۹۹	55/87	مبلمان
نامطلوب	2/71	2/50	2/60	0/000	۱۹۹	49/17	جذابیت
نامطلوب	2/48	2/31	2/39	0/000	۱۹۹	55/41	منظر
نامطلوب	2/39	2/21	2/30	0/000	۱۹۹	49/95	امنیت
نامطلوب	2/67	2/56	2/62	0/000	۱۹۹	91/14	کیفیت فضای سبز

۴-۵ وضعیت اجتماعی مناطق و کیفیت فضای سبز :

برای آزمون این فرضیه که بین وضعیت اجتماعی مناطق و کیفیت فضای سبز رابطه معناداری وجود دارد، از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. در این مدل نابرابری اجتماعی به عنوان متغیر مستقل بر روی کیفیت فضای سبز به عنوان متغیر وابسته اثرگذار است. کیفیت فضای سبز شهری در مرتبه دوم این مدل قرار دارد و از متغیرهای تأسیسات، ایمنی، منظر، تجهیزات، مبلمان و جذابیت تشکیل شده است. شاخص نابرابری اجتماعی نیز از متغیرهای طبقه اجتماعی، وضعیت اجتماعی، ارتباط با قشرهای بالاتر و تحصیل در بالاترین مدارس شهر تشکیل شده است. در بین عوامل تشکیل دهنده متغیر پنهان نابرابری اجتماعی، عامل وضعیت اجتماعی با وزن رگرسیونی ۰/۶۸ بیشترین اثر و عامل ارتباط با قشرهای بالاتر با وزن رگرسیونی ۰/۵۱ کمترین اثر را بر نابرابری اجتماعی در شهر فریدونکنار داشته اند. یافته های به دست آمده از مدل فوق نشان میدهد که در بین متغیرهای مربوط به شاخص کیفیت فضای سبز عامل منظر، بیشترین بارعاملی را با ۰/۹۸ به خود اختصاص داده است و بیشتر از سایر عوامل در کیفیت فضای سبز تأثیر داشته است. کمترین نقش را در ایجاد عامل منظر، وندالیسم (خرابکاری) دارد. تراکم درخت دارای بیشترین وزن رگرسیونی در خلق این متغیر آشکار است. پس از عامل منظر عامل ایمنی و عامل مبلمان با بار عاملی ۰/۹۴ در رتبه بعدی قرار گرفته اند. در بین عوامل تشکیل دهنده متغیر پنهان ایمنی، عامل ایمنی وسایل بازی با وزن رگرسیونی ۰/۶۵ بیشترین اثر را بر ایمنی فضای سبز داشته است. کمترین نقش را در شکل گیری متغیر ایمنی، عامل ارتباط با خیابان های اصلی داشته است (وزن رگرسیونی ۰/۲۴). عامل زیست محیطی نیز با بار عاملی

۰/۲۰ کمترین تأثیر را در کیفیت فضای سبز داشته است. همانطور که مشاهده می شود شاخص نابرابری اجتماعی با ۰/۱۹ بار عا ملی در کیفیت فضای سبز اثرگذار است؛ بنابراین بین وضعیت اجتماعی مناطق و کیفیت فضای سبز در شهر فریدونکنار رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه فوق تأیید می شود. در جدول شماره (۳) مقادیر غیراستاندارد، خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش (مقدار P) نشان داده شده است. نتایج جدول حاکی از آن است که کلیه پارامترهای لامدا دارای تفاوت معناداری با مقدار صفر است. مقدار P در کلیه روابط فوق کمتر از ۰/۵۰ است که نشان می دهد کلیه روابط موجود در مدل مورد حمایت داده های تجربی قرار گرفته اند.

جدول ۳: برآوردهای غیر استاندارد با سطح تحت پوشش

شاخص	کد	متغیر	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری
مبلمان	Q65	فضای سبز پارکها	۱/۰۰۰	*	*	*
	Q63	چیدمان مبلمان فضای سبز	۰/۹۴۷	۰/۰۹۸	۹/۶۴۹	***
	Q62	طراحی فضای سبز	۰/۸۹۱	۰/۰۹۸	۹/۰۹۴	***
	Q59	پایه روشنایی	۰/۶۸۸	۰/۰۹۴	۷/۲۹۵	***
	Q60	روشنایی در شب	۰/۵۶۲	۰/۱۰۷	۵/۲۶۶	***
	Q27	نوآوری در طراحی وسایل	۰/۵۹۱	۰/۱۱۱	۵/۲۳۹	***
	Q61	حوض آب و دریاچه	۱/۰۰۰	۰/۱۸۱	۶/۰۰۴	***
تاسیسات	Q48	کیوسک اغیع فروشی	۰/۹۲۰			***
	Q45	برخورداری از کتاب	۰/۴۹۶	۰/۱۴۰	۶/۵۴۶	***
	Q47	پارکینگ	۰/۷۴۷	۰/۰۸۹	۵/۵۹۶	***
	Q46	نماز خانه	۰/۷۳۴	۰/۱۲۶	۵/۹۴۶	***
ایمنی	Q34	دسترسی به نیروی انتظامی	۱/۴۱۹	۰/۱۲۱	۶/۰۵۴	***
	Q76	ارتباط با خیابانهای اصلی	۰/۶۷۵	۰/۳۳۳	۵/۲۶۶	***
	Q75	ایمنی در وسایل باری	۱/۵۰۲	۰/۲۴۸	۴/۷۲۵	***
	Q74	ایمنی در تاسیسات رفاهی	۱/۳۹۳	۰/۳۳۳	۴/۵۱۱	***
	Q77	دید در پارکها	۱/۰۰۰	۰/۳۱۲	۴/۴۶۴	۰/۰۰۶
	Q33	دسترسی به خدمات اضطراری	۰/۶۸۳			***
	Q64	سایه و آفتابگیر	۱/۰۰۰	۰/۳۲۷	۴/۱۴۵	***
	Q73	دیوارنگاری	۰/۶۸۳			***

منظر	Q72	ونداليسم (خرابکاری)	۰/۳۷۷	۰/۱۶۰	۴/۲۷۹	***
	Q71	تراکم درخت	۱/۲۹۴	۰/۱۷۸	۲/۱۱۴	۰/۰۲۵
	Q70	ویژگی های زیبایی	۱/۰۸۵	۰/۲۱۳	۴/۰۷۷	***
جذابیت	Q52	تنوع گل و گیاه	۱/۰۰۰	۰/۱۸۱	۵/۹۸۸	***
	Q49	وضعیت پاکیزگی	۱/۱۷۷		۷/۱۲۴	
	Q50	جذابیت پارکها	۱/۰۴۷۷	۰/۱۶۵	۷/۰۴۷	***
	Q51	طراحی و ظاهر مناسب	۱/۱۲۹	۰/۱۴۹	۷/۱۱۹	***
	Q43	حضور انتظامات	۱/۰۰۰	۰/۱۵۹		***
	Q42	لوازم و زمین ورزشی	۱/۲۰۲		۷/۹۵۲	***
	Q41	نیمکت ها	۱/۴۰۲	۰/۱۷۳	۶/۹۵۲	***
	Q40	جایگاه آب آشامیدنی	۱/۲۸۸	۰/۱۷۷	۷/۵۴۳	***
	Q36	رضایت از منقل ها	۱/۱۱۵	۰/۱۷۱	۶/۸۹۶	***
	Q38	سطل های زیاله	۱/۲۶۴	۰/۱۶۲	۷/۴۱۸	***
	Q37	تابلوهای راهنما	۰/۹۱۴	۰/۱۴۶	۶/۲۴۶	***
	Q39	آلاچیق و سکوی نشست	۱/۲۹۷	۰/۱۷۴	۷/۴۵۹	***
	Q35	سرویس بهداشتی	۱/۱۲۵	۰/۱۵۹	۷/۰۹۶	***
	نابرابری اجتماعی	Q16	طبقه اجتماعی			
Q14		وضعیت اجتماعی	۱/۰۰۰	۰/۳۴۱	۵/۳۰۱	***
Q24		ارتباط با قشرهای بالاتر	۱/۳۰۰	۰/۲۷۴	۲/۴۷۵	***
Q25		تحصیل در بهترین مدارس	۱/۸۹۱	۰/۳۶۲	۵/۵۲۳	***
		کیفیت فضای سبز	۰/۱۸۸	۰/۰۹۶	۱/۹۶۷	۰/۰۴۹
کیفیت فضای سبز		جذابیت	۱/۱۷۹	۰/۲۱۶	۵/۴۶۲	***
		تجهیزات	۱/۰۰۰			***
		میلمان	۱/۵۹۶	۰/۲۴۱	۶/۶۳۵	***
		تاسیسات	۱/۲۴۲	۰/۲۲۷	۵/۵۴۸	***
		ایمنی	۰/۹۳۹	۰/۲۲۳	۴/۱۳۶	***
		منظر	۱/۱۷۸	۰/۲۲۳	۵/۳۵۶	***
	Q66-67	زیست محیطی	۰/۹۹۹	۰/۳۸۴	۲/۶۰۲	۰/۰۰۹

پس از بررسی معناداری پارامترها با مقدار صفر به ارزیابی مدل نهایی پژوهش توسط شاخص های برازش پرداخته شده است. در جدول ۴ شاخص های اصلی برازش مدل نشان میدهد که داده های پژوهش به خوبی توانسته اند مدل مفهومی پژوهش را نمایندگی کنند.

جدول ۴: شاخصهای اصلی برازش مدل مرتبه دوم

شاخص	مقدار
chi_square	۱۵۰۴۱/۱۵۵۹
DF	۷۶۹
CMIN/DF	۲۰/۰۳۹
GFI	۰/۷۱۲
AGFI	۰/۶۷۸
PGF	۰/۶۳۶
IFI	۰/۷۳۴
TLI	۰/۷۰۳
CFI	۰/۷۳۱
PRATIO	۰/۹۳۸
PNFI	۰/۵۳۹
RMSEA	۰/۰۷۲

۴-۶ کیفیت فضای سبز شهرداریونکنار:

برای سنجش تفاوت میانگین کیفیت فضای سبز در شهر فریدونکنار از آزمون آنوا استفاده شده است. جدول (۵) بیانگر معنی داری یا عدم معنی داری تفاوت میانگین مورد بررسی در بین گروه هاست. جهت بررسی این موضوع می بایست براساس معنی داری مقدار آزمون f عمل کنیم. یعنی زمانی که سطح معنی داری آزمون f کوچک تر از $0/05$ باشد، در آن صورت فرض تفاوت میانگین گروه ها تأیید و در مقابل فرض یکسانی آماری آنها رد می شود و بدین معناست که حداقل یکی از گروهها، از نظر میانگین نمره مورد نظر با بقیه فرق دارد. با توجه به مقدار آزمون فیشر f میزان سطح معناداری کوچکتر از $0/05$ می باشد پس نشان میدهد که بین شاخص های کیفیت فضای سبز در شهر به لحاظ آماری تفاوت میانگین وجود دارد.

جدول ۵: اختلاف میانگین مناطق مورد مطالعه از نظر شاخص کیفیت فضای سبز

شاخص	مجموعه مربعات	دترجه آزادی	میانگین مربعات	F	ضریب معناداری
کیفیت فضای سبز	بین گروهی	۴	۰/۶۸۷	۴/۴۴۴	۰/۰۰۲
	درون گروهی	۱۹۵	۰/۱۵۵		
	مجموع	۱۹۹			

۴-۷ نتیجه گیری

کیفیت فضای سبز شالوده عملکرد اکوسیستم شهری است. استفاده از فضای سبز شهری به عنوان یکی از کاربریهای مهم شهری تحت تأثیر نابرابریهای اجتماعی قرار دارد که در حال حاضر یکی از مشکلات اساسی برای شهرهای امروزی به حساب میآید. در این میان کیفیت فضاهای سبز و تأسیسات و خدمات ارائه شده در آنها بسیار مهم است. از این رو، فضای سبز شهری به عنوان بخش مهمی از خدمات شهری مورد نیاز شهرنشینان باید از نظر کمی و کیفی، متناسب با حجم فیزیکی شهر (ساختمان ها، خیابانها و جاده ها) و نیازهای جامعه (از لحاظ روانی، گذران اوقات فراغت و بهداشتی) باشد، تا بتواند به عنوان فضاهای سبز فعال، بازدهی مورد نیاز را به صورت مستمر داشته باشد. در هنگام اندازه گیری نابرابری های اجتماعی - اقتصادی در زمینه فضای سبز باید کیفیت فضای سبز (یعنی وجود و کیفیت امکانات و تسهیلات) نیز در نظر گرفته شود زیرا کیفیت فضای سبز شهری ممکن است بر روی استفاده از آن تأثیر

بگذارد. فضای سبز شهری نقش برجسته ای در ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان دارد و از این رو عامل کلیدی در شکل گیری شهر پایدار است و از سوی دیگر با توجه به ارتباطی که بین فضاهای سبز و توسعه پایدار وجود دارد، می توان با گسترش و توجه بیشتر به ارتقای کیفی فضاهای سبز به اهداف توسعه پایدار شهری نزدیک شد. در شهر فریدونکنار نابرابری های اجتماعی و توزیع نامتعادل فضای سبز به وضوح قابل مشاهده است و کیفیت فضای سبز نیز در مناطق مختلف این شهر تحت تأثیر سطح اجتماعی ساکنان متفاوت است. همان طور که نتایج مدل معادلات اختاری نیز نشان می دهد شاخص نابرابری اجتماعی با ۰/۱۹ بار عاملی در کیفیت فضای سبز شهر فریدونکنار اثرگذار میباشد؛ همچنین نتیجه آزمون T برای اثبات فرضیه اول پژوهش کیفیت نامناسب فضای سبز در پارکهای شهر فریدونکنار را مورد تأیید قرار داد. نتیجه آزمون آنووا نیز حاکی از تفاوت میانگین شاخص کیفیت فضای سبز در مناطق مختلف شهر فریدونکنار است. یافته های به دست آمده از مدل نشان میدهد که در بین متغیرهای مربوط به شاخص کیفیت فضای سبز عامل منظر، با بار عاملی ۰/۹۸ بیشتر از سایر عوامل تحت تأثیر قرار گرفته است و عامل زیست محیطی با بار عاملی ۰/۲۰ کمتر از دیگر عوامل در کیفیت فضای سبز تأثیرگذار بوده است. نتایج این پژوهش با یافته های اکثر مطالعات صورت گرفته تطابق دارد و آنها را تأیید کرده است. در بین پژوهش های خارجی، انگلبرگ و همکاران (۲۰۱۶)، استسنس و همکاران (۲۰۱۷) و هوفیمان و همکاران (۲۰۱۷) به این نتیجه رسیده اند که بین سطح اجتماعی و درآمد ساکنان با کیفیت فضای سبز ارتباط وجود دارد و در محله های محروم کیفیت امکانات و تجهیزات پارکها پایین تر از محلات برخوردار است. در بین پژوهش های داخلی نیز علوی و همکاران (۱۳۹۵) و محمدی و همکاران (۱۳۸۶) بدون در نظر گرفتن تأثیر نابرابری های اجتماعی در کیفیت فضای سبز به ارزیابی کیفی پارکها و فضاهای سبز و کیفیت امکانات و تجهیزات موجود در آنها پرداخته اند.

منابع

- ۱- احدنژاد روشتی، محسن. صالحی میشانی، حیدر. وثوقی راد، لیلیا و رومیانی، احمد. ۱۳۹۲ ارزیابی و مکانیابی فضای سبز شهری موردشناسی: منطقه ۱۱ شهر تهران. فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری -منطقه‌های، دوره چهارم، شماره دوازدهم، زاهدان.
- ۲- احمدی، عاطفه. موحد، علی و شجاعیان، علی. ۱۳۹۰ ارائه الگوی بهینه مکانیابی فضای سبز شهری با GIS منطقه مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری اهواز. مجله آمایش محیط، دوره چهارم، شماره پانزدهم، ملایر.
- ۳- آجیلیان، ممتاز. شیوا، ناعمی. فائزه و قدمگاهی، نرگس. ۱۳۹۲ بررسی اهمیت فضاهای سبز شهری در جهت رسیدن به اهداف توسعه پایدار. همایش ملی معماری. شهرسازی و توسعه پایدار با محوریت از معماری بومی تا شهر پایدار، مؤسسه آموزش عالی خاوران، مشهد.
- ۴- آهنگری. شورش. موسی‌زاده. چیمین و محمدی. رباب. ۱۳۹۲ اولویت بندی شاخصهای رضایتمندی شهروندان از پارکها و فضاهای سبز شهری نمونه موردی: شهر بوکان. فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره دوم، شماره هفتم، اصفهان.
- ۵- پاک فطرت، علیرضا و تقوایی، مسعود. ۱۳۹۶ بررسی وضعیت پارکهای شهری با رویکرد توسعه پایدار مورد مطالعه: شهر شیراز. فصلنامه مدیریت شهری، دوره شانزدهم، شماره چهل و هفت، تهران.

- ۶- پژوهان فر، مهدیه. ۱۳۹۴ بررسی انگیزه استفاده از پارکهای شهری و متغیرهای جمعیت شناختی مرتبط با آن (مورد مطالعه: شهروندان شهر گرگان)، مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره پنجم، شماره دوازدهم، گرگان.
- ۷- پورسراسکانرود، محمداکبر. ۱۳۸۸ ارزیابی و مکانیابی کاربری فضای سبز منطقه ۹ شهرداری تهران. فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، دوره یازدهم، شماره چهاردهم، اصفهان.
- ۸- جنادله، علی. ۱۳۹۵ فضاهای سبز شهری و کیفیت زندگی مدلی برای ارزیابی تأثیرات اجتماعی بوستانها و فضاهای سبز شهری و کاربرد تجربی آن در سه بوستان شهر تهران. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره هفتم، شماره بیست و هفتم، تهران.
- ۹- حیدری چیانه، رحیم. علیزاده زنوزی، شاهین. قلیکی میلان، بهمن و ایمانی تبار، حکیمه. ۱۳۹۴ تحلیلی بر نابرابریهای اجتماعی- اقتصادی مبتنی بر مدل های VIKO و SAW در استان آذربایجان شرقی مطالعه موردی: خدمات بهداشتی درمانی. مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره دوم، شماره بیست و یکم، مردشت.
- ۱۰- حیدری سورشجانی، رسول. ۱۳۹۶ پهنه بندی فضایی امنیت با تأکید بر کاربری اراضی شهری مورد مطالعه: محلات شهر کاشان. پژوهش نامه جغرافیای انتظامی، دوره پنجم، شماره نوزدهم، تهران.
- ۱۱- داداشپور، هاشم. علیزاده، بهرام و رستمی، فرامرز. ۱۳۹۳ گفتمان عدالت فضایی در شهر. انتشارات آذرخش، تهران.
- ۱۲- زیاری، کرامتالله. اشنویی، امیر و روستا، مجتبی. ۱۳۹۳ عوامل مؤثر در احساس آرامش در فضاهای سبز و تفریحی در شهر کاشان. فصلنامه فضای جغرافیایی، دوره شانزدهم، شماره پنجاه و چهارم، ابهر.
- ۱۳- سجادیان، ناهید. نعمتی، مرتضی. شجاع یان، علی و قنواتی، طاهره. ۱۳۹۴ تحلیل نابرابری اجتماعی بر اساس متغیرهای منتخب در شهر اهواز نمونه موردی: شهرک نفت، گلستان و حصیرآباد. برنامه ریزی و آمایش فضا، دوره نوزدهم، شماره دوم، تهران.
- ۱۴- سرائی، محمدحسین و ایرجی، سمانه. ۱۳۹۴ بررسی میزان انطباق فضایی نابرابریهای اجتماعی- اقتصادی در نواحی هشت گانه شهر یزد. فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، دوره چهارم، شماره سیزدهم، تهران.
- ۱۵- سیف الدینی، فرانک و منصوریان، حسین. ۱۳۹۰ تحلیل الگوی تمرکز خدمات شهری و آثار زیست - محیطی آن در شهر تهران. مجله محیط شناسی، دوره سی و هفت، شماره شصت، تهران.
- ۱۶- ضرابی، اصغر. ایزدی، ملیحه و فتوحی، زیبا. ۱۳۹۴ تحلیلی بر وضعیت فضای سبز با رویکرد توسعه پایدار شهری مطالعه موردی: مناطق شهر اصفهان. فصلنامه شهر پایدار، دوره دوم، شماره دوم، تهران.
- ۱۷- علوی، سیدعلی. گروسی، علیرضا. شاهرخی فر، زینب و نصیری مجد، سعید. ۱۳۹۵ تحلیلی از وضعیت کمی و کیفی فضای سبز شهری با تأکید بر سنجش رضایتمندی ساکنان شهر نظرآباد. معماری شهر پایدار، دوره چهارم، شماره دوم، تهران.
- ۱۸- غفاری گیلاننده، عطا، نیکفال مغاللو، ساسان، مصطفیپور، منصور. هاشمی معصوم آباد، رضا. ۱۳۹۹ بررسی چیدمان مکانی پارکهای شهری و ارائه الگوی بهینه آن با استفاده از مدل VIKOR. مطالعه موردی: پارکهای منطقه‌های شهر اردبیل، مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره دهم، شماره سی و پنجم، گرگان.

- ۱۹- محمدی، جمال. ضرابی، اصغر و احمدیان، مهدی.. ۱۳۹۱. اولویتسنجی مکانی توسعه فضاهای سبز و پارکهای شهری با استفاده از روش AHP نمونه موردی: شهر میاندوآب. فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره چهارم، شماره دوم، تهران
- ۲۰- محمدی، جمال. محمدی دهچشمه، مصطفی و یگانه، منصور.. ۱۳۸۶. ارزیابی کیفی نقش فضاهای سبز شهری و بهینه سازی استفاده شهروندان از آن در شهرکرد. مجله محیط شناسی، دوره سی و سوم. شماره چهل و چهار، تهران.
- ۲۱- مرکز آمار ایران. ۱۳۹۵. سرشماری نفوس و مسکن.
- ۲۲- موسوی، میرنجف.. ۱۳۹۰. شکل پایدار شهر و عدالت اجتماعی مطالعه ی موردی: شهر میاندوآب. پژوهشهای جغرافیای انسانی، دوره پهل و چهارم، شماره هشتاد، تهران.
- ۲۳- نظمفر، حسین. عشقی چهار برج، علی. بهروزی، مستجاب و علوی، سعیده.. ۱۳۹۵. سنجش نابرابریهای فضایی مناطق شهری از منظر عدالت اجتماعی مطالعه موردی: مناطق دهگانه شهر تبریز. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، دوره سی و یکم، شماره یکم، اصفهان.
- ۲۴- نهیبی، سارا و حسن دخت، مریم سادات.. ۱۳۹۳. بررسی تأثیر فضای سبز شهری بر ارتقای کیفیت زندگی شهری مطالعه موردی: محله شیان. مجله پایداری، توسعه و محیط زیست، دوره اول. شماره یکم، تهران.
- ۲۵- یغفوری، حسین و کاشفی دوست، دیمن. ۱۳۹۴. توزیع خدمات و امکانات شهری با رویکرد عدالت اجتماعی موردشناسی: شهر پیرانشهر. جغرافیا و آمایش شهری-منطقه ای، دوره ششم، شماره نوزدهم، زاهدان.
- ۲۶- یوسفی، علی و ورشوئی، سمیه.. ۱۳۹۰. نابرابری اجتماعی در فضای شهری مشهد: برآوردی از نابرابریهای درآمدی و تحصیلی در نواحی شهر. مطالعات اجتماعی ایران، دوره چهارم، شماره چهارم، تهران.

27.-Atiqul Haq, Shah Md. *Urban Green Spaces and an Integrative Approach to Sustainable Environment. Journal of Environmental Protection.*

28.-Baker. Susan. *Sustainable Development. Rout ledge. London- New York.*

29.-Chang. H-S. and Liao. C-H. *Exploring an integrated method for measuring the relative spatial equity in public facilities in the context of urban parks. Cities.*

30.Chen, Wangming and Jiaming Sun. *"Sociological Perspectives on Urban China: From Familiar Territories to Complex Terrains". China Information.*